

РЕШЕНИЕ

№ 4580

гр. София, 14.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 47 СЪСТАВ, в публично заседание на деветнадесети декември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: МАРИЯ В. БОГДАНОВА
НОНЧЕВА

при участието на секретаря ДЕНИЦА Ж. ВИРОНОВА
като разгледа докладваното от МАРИЯ В. БОГДАНОВА НОНЧЕВА
Гражданско дело № 20221110156858 по описа за 2022 година
за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 235 и сл. ГПК.

Образувано по искова молба, уточнена с молба с вх. № 9331 от 13.01.2023 г., подадени от „**“ ООД срещу Х. Л. К., в която се твърди, че ответникът кандидатствал за получаване на потребителски кредит чрез сайта на дружеството www.**.bg на 29.05.2019 г. от IP: **, като извършил регистрация на сайта с e-mail: icoocil@abv.bg. Заявката за отпускане на кредит била одобрена от дружеството, като на посочен от ответника телефон бил изпратен код за потвърждение за сключването на Договор за потребителски кредит „**“ на вноски № ** от 29.05.2019 г. в размер на 1800,00 лева. Заявката за сключване на договора била одобрена от К. чрез избиране на изпратения от ищеца линк-потвърждение. В изпълнение на така възникналото правоотношение заемната сума била предоставена чрез каса на EasyPay след потвърждение личността на ответника от служителя на касата, съгласно разписка № ** от 29.05.2019 г. Кредитът следвало да бъде изплатен на 26 равни двуседмични погасителни вноски, съобразно погасителен план, приложен към договора, като последната падежна дата била 27.05.2020 г. След настъпването ☐ ответникът изпаднал в забава за задължения по процесния договор в размер на 1127,58 лева главница, 149,13 лева – договорна лихва за периода от 30.10.2019 г. до 27.05.2020 г., и 37,81 лева – мораторна лихва за периода от 13.11.2019 г. до 12.03.2020 г. Поради незаплащане на задълженията ищцовото

дружество подало заявление за издаване на заповед за изпълнение по чл. 410 ГПК. Срещу издадената такава по ч. гр. д. № 29079/2020 г. по описа на СРС, 47-ми състав, постъпило възражение, поради което за дружеството съществувал интерес от предявяване на искове по реда на чл. 422 ГПК. Отправено е искане за уважаване на исковите претенции и за присъждане на сторените по делото разноски.

Исковата молба и приложенията към нея са изпратени на ответника Х. Л. К. за отговор, но такъв не е подаден в законоустановения едномесечен срок. В хода на заповедното производство по ч. гр. д. № 29079/2020 г. по описа на СРС, 47-ми състав, ответникът е възразил срещу дължимостта на претендираните от ищеца вземания, като твърди, че е погасил задълженията по договора преди образуване на делото. Същите твърдения са изложени от процесуалния представител на страната в първото по делото открито съдебно заседание, като са ангажирани и доказателства в тази връзка.

Софийски районен съд, I-во ГО, 47-ми състав, като съобрази доводите на страните и събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Предмет на делото са обективно кумулативно съединени установителни искове с правно основание чл. 422, ал. 1 ГПК, вр. чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1, ЗЗД и чл. 86, ал. 1 ЗЗД за признаване за установено между страните, че Х. Л. К. дължи на „***“ ООД сумата от 1127,58 лева – главница, ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение до окончателното □ изплащане, сумата от 149,13 лева – договорна лихва за периода от 30.10.2019 г. до 27.05.2020 г., и сумата от 37,81 лева – мораторна лихва за периода от 13.11.2019 г. до 12.03.2020 г., по на Договор за потребителски кредит „***“ на вноски № ** от 29.05.2019 г., за които на 11.09.2020 г. по ч. гр. д. № 29079/2020 г. по описа на СРС, 47-ми състав, е издадена заповед за изпълнение по чл. 410 ГПК.

В тежест на ищеца по така предявените искове е да докаже наличието на валидно възникнало договорно правоотношение между него и Х. Л. К. по Договор за потребителски кредит „***“ на вноски № ** от 29.05.2019 г., отпускането и усвояването на предоставената по силата на процесния договор за кредит сума в общ размер на 1800,00 лева, както и настъпването изискуемостта на процесните вземания за главница и лихви. Съдът намира, че тези обстоятелства са безспорни между страните, доколкото ответникът не ги е оспорил изрично в рамките на преклузивните срокове по чл. 133 и чл. 146, ал. 3 ГПК. Напротив - в първото по делото открито съдебно заседание ответната страна е изложила единствено твърдения за заплащане в цялост на процесните вземания, като по този начин е признала наличието на основанието, въз основа на което те се претендират, изискуемостта им и техния размер. Въз основа на

изложените обстоятелства, съдът приема за доказана принципната дължимост на претендираните от ищеца задължения за главница и лихви.

Спорен между страните по делото е единствено въпросът дали процесните вземания са заплатени от ответника и дали това е извършено преди образуването на заповедното производство.

В тази връзка е изслушана съдебно-счетоводна експертиза, неоспорена от страните, заключението на която съдът кредитира в цялост по реда на чл. 202 ГПК като логично, мотивирано и компетентно изготвено. Съгласно експертизата, размерът на непогасените задължения по процесния кредит възлиза на сумата от общо 1287,91 лева, от които 1127,58 лева главница, 149,13 лева договорна лихва и 11,20 лева лихва за забава. Вещото лице е посочило, че по договора са заплатени суми в общ размер от 2273,33 лева, с които, видно от счетоводните записвания на ищцовото дружество, са направени следните погасявания: за главница - 672,42 лева; за неустойки за непредоставяне на обезпечение - 769,76 лева; за мораторна лихва - 6,70 лева; за разходи за събиране - 560,66 лева.

Съгласно т. IV от процесния договор, кредитополучателят се задължава да обезпечи вземанията по кредита чрез осигуряването на поръчител по договора в еднодневен срок от получаването на заемната сума, като при неизпълнение на това задължение дължи неустойка. Размерът на формирането на неустойката е изначално определен в т. IV.4 от договора, като е предвидено, че тя се дължи до момента на ползване на кредита и се заплаща заедно със следващото лихвено плащане, на падежа на същото. В погасителния план по кредита е посочено, че общата дължима сума по кредита, без начисляване на неустойка, е в размер на 2212,86 лева, а в случай на начисляване на неустойка - 4032,86 лева, при годишен лихвен процент от 41 % и годишен процент на разходите от 49,65 %. В т. 9.5 от Общите условия по договора са установени изисквания към третото лице поръчител, включително за минимален осигурителен брутен доход от 2000,00 лева, валидно трудово или служебно правоотношение при последен работодател от минимум 1 година и предоставяне на служебна бележка за доход от работодател за 6 месеца назад.

В т. V.1 от договора е предвидено, че в случай на забава на плащане по кредита кредитополучателят дължи и всички разноски за извънсъдебно събиране на вземанията. В т. 14.6 от Общите условия към договора е предвидено, че кредитополучателят заплаща такси и комисионни в размер, указан в Тарифа, приета от СД на дружеството и представляваща неразделна част от общите условия. В т. 4.6 от приложения към договора Стандартен европейски формуляр на информация за потребителски кредит е посочено, че разноските за извънсъдебно събиране на вземания по договора се определят от конкретния способ, приет от кредитодателя и положението на кредитополучателя, като при наемане на трети лица (експерти,

консультанти, адвокати, дружества за събиране на вземания), размерът на разходите, според прогнозна стойност, може да достигне до 25 % от събраните суми и приложимата върху тях ставка на ДДС.

Съобразявайки описаните договорки между страните, постигнати при сключването на процесния договор за кредит, се налага изводът, че именно въз основа на тях ищцовото дружество е отнесло част от извършените от ответника плащания за погасяване на неустойка и разходи по кредита. Въпреки наличието на изрично постигнатите между страните уговорки в този смисъл, обаче, така извършеното счетоводно погасяване е незаконосъобразно, поради нищожност на клаузите от договора, установяващи задължения за заплащане на описаните в предходните абзаци неустойка и разходи за извънсъдебно събиране на вземанията. В тази връзка съдът съобрази следното:

Между страните не се спори, че ищецът - кредитодател е небанкова институция по смисъла на чл. 3 ЗКИ и има право да отпуска кредити със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства. Ответникът е физическо лице, което при сключване на договора е действало именно като такова, т. е. страните имат качествата на потребител по смисъла на чл. 9, ал. 3 ЗПК и на кредитор съгласно чл. 9, ал. 4 ЗПК. Сключеният договор за паричен заем по своята правна характеристика и съдържание представлява договор за потребителски кредит, поради което за неговата валидност и последици важат изискванията на специалния закон - ЗПК.

За неравноправния характер на клаузите в потребителския договор съдът следи служебно и следва да се произнесе, независимо дали страните са навели такива възражения или не (в този смисъл е Решение № 23/07.07.2016 г. по т. д. № 3686/2014 г., I т. о. на ВКС). Доколкото в случая се касае за приложение на императивни материалноправни норми, за които съдът следи служебно, по аргумент от т. 1 на ТР № 1 от 09.12.2013 г., постановено по тълк. д. № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК, нищожността на уговорките в процесния договор за кредит може да бъде установена и приложена служебно от съда, без от страните да е наведен такъв довод.

Разпоредбата на чл. 143 ЗЗП дава легално определение на понятието "неравноправна клауза" в договор, сключен с потребител, като установява, че това е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравноправие между правата и задълженията на търговеца или доставчика, от една страна, и потребителя – от друга. Съгласно чл. 146, ал. 1 ЗЗП, неравноправните клаузи в договорите са нищожни. Тези нормативни разрешения са установени и в Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 05.04.1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори, която е транспонирана с нов чл. 13а, т. 9 от ДР на ЗЗП (ДВ бр. 64/2007 г.). Според чл. 3 от Директивата, неравноправни

клаузи са договорни клаузи, които не са индивидуално договорени и които, въпреки изискванията за добросъвестност, създават в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

Съгласно Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. на ВКС по тълк. д. № 1/2009 г., ОСТК, нищожна поради накърняване на добрите нрави е клауза за неустойка, уговорена извън присъщите обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, като преценката за нищожност се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора. Като клауза уговорена в договора, неустойката е проявление на принципа на автономия на волята в частното право /чл. 9 ЗЗД/. С нея страните уговарят предварително размера на обезщетението, което ще заплати неизправната страна, в случай че не изпълни своите задължения, без да е необходимо да се доказва размера на вредите, настъпили от неизпълнението. Автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора и в частност да уговарят неустойка е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона, а в равна степен и на добрите нрави. Добрите нрави са морални норми, на които законът е придал правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване е приравнена с тази на противоречието на договора със закона /чл. 26, ал. 1 ЗЗД/. Добрите нрави не са писани, систематизирани и конкретизирани правила, а съществуват като общи принципи или произтичат от тях, като за спазването им при иск за присъждане на неустойка съдят следи служебно. Един от тези принципи е принципът на справедливостта, който в гражданските и търговските правоотношения изисква да се закриля и защитава всеки признат от закона интерес. Разяснено е по-нататък, че условията и предпоставките за нищожност на клаузата за неустойка, произтичат от нейните функции, както и от принципа за справедливост в гражданските и търговските правоотношения, като примерно са изброени следните критерии, които следва да се съобразят при преценката дали конкретна клауза за неустойка противоречи на добрите нрави: естеството им на парични или на непарични и размерът на задълженията, изпълнението на които се обезпечава с неустойка; дали изпълнението на задължението е обезпечено с други правни способности-поръчителство, залог, ипотека и др.; вид на уговорената неустойка /компенсаторна или мораторна/ и вида на неизпълнение на задължението - съществено или за незначителна негова част; съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнение на задължението вреди, като при конкретната преценка за нищожност на неустойката, могат да се използват и други критерии, като се вземат предвид конкретните факти и обстоятелства за всеки отделен случай.

Размерът на процесната неустойка за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение има неравноправен характер и противоречи на добрите нрави, тъй като размерът ѝ от 1820,00 лева (установен след съпоставка на сумите, посочени в погасителния план към договора - вж. л. 12 от делото) възлиза на повече от

100 % от размера на предоставения заем (от 1800,00 лева), а същевременно начисляването □ се обосновава с неизпълнение на вторично за договора за заем задължение. Основното задължение на заемател по договор за паричен заем е да върне на датата на падежа заетата сума, ведно с уговорената възнаградителна лихва. Процесната компенсаторна неустойка е уговорена в случай на неизпълнение, но не на главното задължение на заемателя – да върне заетата сума на датата на падежа, а на задължението му в едномесечен срок от получаване на заемната сума да представи обезпечение за кредитора.

Съобразявайки изложеното в съответствие с критериите на Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. на ВКС по тълк. д. № 1/2009 г., ОСТК, и приложимата в случая законодателна уредба в защита на потребителя, съдът намира, че процесната неустойка излиза извън присъщата на неустойката обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, противоречи на добрите нрави и е нищожна на основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД. Начинът, по който е уговорена неустойката, сочи, че заемателят всякога ще дължи неустойка, ако в краткия едномесечен срок от получаването на заемната сума не осигури обезпечение, дори и когато той е изправна страна по отношение на основното си задължение – да върне на датата на падежа главницата ведно с възнаградителната лихва. Следователно, дори и интересът на кредитора по договора за заем да е удовлетворен – той в срок да получи главницата и възнаграждението си – същият ще има право да получи допълнително и неустойка, която не е свързана с неизпълнение на същественото задължение по договора за заем и не обезпечава реално претърпени вреди. По тези съображения съдът намира, че неустоечната клауза е нищожна поради противоречие с добрите нрави.

Съдът намира за неравноправна и противоречаща на добрите нрави и клаузата, установяваща задължение за кредитополучателя да заплаща разходи за извънсъдебно събиране на вземанията по договора.

Съгласно чл. 10а, ал. 1 ЗПК кредиторът може да събира от потребителя такси и комисионни за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, каквито са изпращане на напомнителни писма, електронни съобщения, провеждане на телефонни обаждания, лични посещения и др. Съобразно чл. 33, ал. 1 ЗПК при забава на потребителя кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забавата. Съгласно чл. 10а, ал. 2 ЗПК, кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояване и управление на кредита. В този смисъл са и разясненията, дадени в Решение на ВКС № 345/9.01.2019 г. по т. д. № 1768/18 г. Претендираните такси (разходи) за извънсъдебно събиране на вземането, от своя страна, са свързани с управлението на кредита (в случая – с неговото събиране). Чрез така претендираните вземания се нарушават принципите на справедливост и еквивалентност на престациите, от което се налага изводът за

неравноправност на клаузите, с които е уговорено заплащането им. Противно на законовата уредба по чл. 33, ал. 1 ЗПК, по своята същност тези разходи представляват допълнителна санкция при забава в плащанията по кредита, като в случая е видно, че размерът им (от 560,66 лева, съгласно заключението на вещото лице) е повече от 31 % от заемната сума. Отделното от това следва да се съобрази, че в договора, приложимите общи условия и представения единен европейски формуляр за информация липсва каквато и да е било конкретика относно това как се формират тези разходи. Техният размер не е посочен по ясен и разбираем за потребителя начин, противно на изискването, установено в чл. 10а, ал. 4 ЗПК, нещо повече - максималният им размер в случая зависи единствено от волята на кредитодателя.

Изрично следва да се посочи, че установената нищожност на клаузите за неустойка и за разходи за събиране на вземанията не влече нищожност на целия процесен договор за кредит, на основание чл. 26, ал. 4, вр. чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, тъй като тези клаузи имат санкционен характер и не засягат основните престации на страните, определящи правоотношението като такова по договор за потребителски кредит.

Нищожността на клаузите от процесния договор за кредит, с които е установено задължение за длъжника-ответник да заплати неустойка при непредставяне на обезпечение и разходи за извънсъдебно събиране на вземанията, води до извод, че заплащането на тези задължения е незаконосъобразно, като лишено от правно основание. Поради това, съдът намира, че сумите, платени от ответника, с които ищецът е погасил формираните задължения за неустойка и разходи по кредита (в общ размер от 1330,42 лева), следва да бъдат приспаднати от непогасените вземания за главница и лихви по кредита (в общ размер от 1287,91 лева), съобразно реда на погасяване, установен в чл. 77 ЗЗД. Възможността за това приспадане се обосновава с разпоредбата на чл. 23 ЗПК, предвиждаща, че когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. В случая, макар да не се установява нищожност на целия договор, а на отделни негови клаузи, тази законова уредба следва да бъде съобразена, за да не се достигне до неоснователно обогатяване на кредитодателя, което, видно от приетата по делото ССчЕ, реално получил плащане, с което е погасил задължения по недействителни договорни клаузи.

Въз основа на изложеното и след така извършеното приспадане, съобразно приетата по делото ССчЕ, съдът намира, че ответникът е заплатил изцяло, преди датата на образуване на заповедното производство, валидно възникналите вземания по процесния кредит за главница, възнаградителна и мораторна лихва. Следователно, предявените по реда на чл. 422 ГПК установителни искиове за тези вземания са неоснователни и като такива следва да бъдат отхвърлени в цялост.

По разноските:

С оглед изхода на спора по делото и на основание чл. 78, ал. 3 ГПК право на разноси има ответникът, като в негова полза бъдат присъдени такива за заплатено в брой адвокатско възнаграждение в размер на 250,00 лева (вж. л. 86 от делото). Не се установява страната да е сторила разноси в хода на заповедното производство, поради което такива не следва да ѝ бъдат присъждани.

По изложените съображения, Софийски районен съд, Първо гражданско отделение, 47-ми състав,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ в цялост като неоснователни предявените от „**“ ООД, ЕИК: **, срещу Х. Л. К., ЕГН: *****, установителни искиове с правно основание чл. 422, ал. 1 ГПК, вр. чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1, ЗЗД и чл. 86, ал. 1 ЗЗД за признаване за установено между страните, че Х. Л. К. дължи на „**“ ООД сумата от 1127,58 лева – главница, ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение до окончателното □ изплащане, сумата от 149,13 лева – договорна лихва за периода от 30.10.2019 г. до 27.05.2020 г., и сумата от 37,81 лева – мораторна лихва за периода от 13.11.2019 г. до 12.03.2020 г., по Договор за потребителски кредит „**“ на вноски № ** от 29.05.2019 г., за които суми на 11.09.2020 г. по ч. гр. д. № 29079/2020 г. по описа на СРС, 47-ми състав, е издадена заповед за изпълнение по чл. 410 ГПК.

ОСЪЖДА „**“ ООД, ЕИК: **, да заплати, на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, на Х. Л. К., ЕГН: *****, сумата от 250,00 лева, представляваща сторени по делото разноси.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Препис от решението да се връчи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____